

Gheorghe GLADCHI,

doctor habilitat în drept, profesor universitar

Boris GLAVAN,

doctor în drept, lector superior al Catedrei investigații operative
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

INTERCEPTAREA CONVORBIRILOR TELEFONICE ȘI A ALTOR CONVORBIRI ÎN CONTEXTUL COMBATERII TRAFICULUI DE FEMEI

Traficul de femei este una din cele mai acute probleme ale contemporanității și reprezintă cea mai frecventă formă de manifestare a fenomenului general – traficul de ființe umane legat adesea de crima organizată.

Experții notează faptul că la etapa actuală fenomenul în cauză a devenit de natură transnațională, manifestându-se prin controlul afacerilor în domeniul turismului internațional și al căsătoriilor. Traficanții, organizați la nivel internațional, sunt indivizi plini de resurse, vicleni și nemiloși, care operează la scară mondială, utilizând tehnologii de ultima oră, mijloace de comunicații și tehnici de spălare a banilor pentru facilitarea criminalității¹.

Din aceste considerente faptele de trafic de persoane sunt considerate atât la scară internațională, cât și la cea națională drept infracțiuni care solicită tehnici și metodici speciale de investigare menite să consolideze documentarea activității infracționale.

Interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri este parte componentă a tehnicilor speciale stipulate în actele internaționale adoptate împotriva infracțiunilor transnaționale și criminalității organizate. Importanța aplicării acestei măsuri investigative împotriva faptelor de trafic de persoane sporește în ultima perioadă dat fiind faptul că racolarea și coordonarea acțiunilor criminale au loc prin intermediul rețelelor de telecomunicație.

Anihilarea rețelei de trafic de femei de la sfârșitul lunii aprilie anul curent de către ofițerii operativi din cadrul Comisariatului raional de poliție din Strășeni și a angajaților Serviciului Grăniceri reprezintă o dovadă concludentă în susținerea acestei afirmații. Potrivit victimelor, traficanta pe nume Galina coordona toate acțiunile fetelor prin telefon².

Este de menționat faptul că măsura investigativ-operativă, interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri, poate servi un instrument efectiv împotriva criminalității doar în condițiile în care cei abilitați să o aplice sau să decidă asupra

¹ I. Vizdoga, „Traficul de persoane - o violare gravă a drepturilor omului”, în *Revista Națională de Drept*, 2004, nr.2, p.44.

² <http://www.infostraseni.md/%C8%99tire/792>

rezultatelor obținute pe această cale vor dispune de suficiente cunoștințe referitoare la conținutul și limitele acestei măsuri.

Cercetările efectuate în privința studierii acestui subiect ne-au permis să constatăm faptul că aplicabilitatea acestei măsuri în ultima perioadă s-a redus considerabil. Potrivit discuțiilor purtate cu mai mulți ofițeri operativi de diferit rang, judecătorii de instrucție adesea refuză să autorizeze realizarea măsurii în discuție pe motiv că înregistrarea convorbirilor interceptate este de competență exclusivă a organului de urmărire penală. Anume acesta a fost motivul ce ne-a determinat să punem în discuție problemele legate de subiectul vizat, considerându-le foarte actuale și importante.

Actualitatea abordării acestui subiect sporește și mai mult în condițiile în care se fac tentative de excludere a „interceptării convorbirilor telefonice și a altor convorbiri” din lista măsurilor investigativ-operative. Recent, în luna mai 2011, în adresa Academiei „Ștefan cel Mare” și, respectiv, după competență, în adresa catedrei „Investigații operative”, a venit spre avizare un proiect de modificare a Legii RM nr.45-XIII din 12 aprilie 1994 privind activitatea operativă de investigații prin care se propune excluderea măsurii „interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri”.

Interesați fiind de această stare de fapt, precum și de argumentele invocate în sprijinul unor astfel de interpretări, care prin consecință diminuează rolul măsurii discutate, am constatat următoarele.

În primul rând, este vorba despre o decizie a Curții Supreme de Justiție prin care, în viziunea noastră, se îngustează nejustificat conținutul măsurii abordate. Potrivit Curții, organele care exercită activitate operativă de investigație sunt abilitate doar cu dreptul de a intercepta dar nu și a înregistra convorbirile telefonice interceptate. Înregistrarea de către serviciile operative a convorbirilor telefonice cu folosirea tehnicii speciale de înregistrare a comunicațiilor și imaginilor este considerată ilegală și nu poate fi pusă la baza sentinței de condamnare³.

Deși cazul examinat de Curtea Supremă de Justiție nu ține neapărat de traficul de persoane, ci de omorul la comandă, iar precedentul judiciar pentru țara noastră nu este izvor de drept, considerăm totuși că această interpretare a Curții a avut un impact deosebit asupra practicii judiciare, diminuând considerabil eficiența aplicării respectivei măsuri împotriva criminalității, în general, precum și a traficului de femei, în mod special.

Apreciem interpretarea Curții făcute vizavi de măsura operativă abordată ca fiind una pur gramaticală și nefondată. În viziunea noastră, acest tip de interpretare pornește de la faptul că actualul Cod de procedură penală pe lângă termenul „interceptarea comunicațiilor” folosește și termenul „înregistrarea comunicațiilor” (art.135-136 CPP), în timp ce Legea cu privire la activitatea operativă de investigație în nominalizarea măsurii respective folosește doar termenul „interceptarea convorbirilor” (alin.(1) art.6).

Prin urmare, se creează impresia că interceptarea convorbirilor nu presupune și înregistrarea acestora, iar ofițerilor operativi le este permis doar prima parte a acțiunii fără a avea dreptul să înregistreze convorbirile interceptate. Această impresie este alimentată și de faptul că în alin.(3) al art.6 al Legii se stipulează că lista acțiunilor

³ Dosarul Ire-1425/08 Curtea Supremă de Justiție.

de investigație operativă este exhaustivă și poate fi modificată sau completată numai prin Lege.

În viziunea noastră, lucrurile ar trebui privite un pic altfel. Este știut faptul că denumirea unei acțiuni nu este neapărat identică cu însuși conținutul acțiunii respective, iar pentru aplicarea legii are importanță conținutul acțiunii și nu titlul acesteia. Astfel, constatăm faptul că în alin.(2) al art.6 al Legii sunt nominalizate măsurile investigative fără a fi descoperit și conținutul acestora.

Elemente de conținut ale măsurilor operative de investigație se regăsesc în alte alineate ale art.6, precum și în alte articole ale aceleiași legi. Astfel, alin.(4) al art.6 al Legii se menționează faptul că în procesul efectuării măsurilor operative de investigații, inclusiv a „interceptării convorbirilor telefonice și a altor convorbiri”, se face uz de sisteme informaționale, de mijloace tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației, de aparate de înregistrare video, audio, de filmat, de fotografiat și de alte mijloace tehnice moderne.

În alin.(21) al art.8 al aceleiași legi se mai menționează și faptul că asigurarea tehnică a interceptării convorbirilor telefonice, a controlului comunicărilor telegrafice și a altor comunicări prin intermediul rețelelor electronice se realizează de către subdiviziunea specializată a Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, cu utilizarea mijloacelor tehnice speciale, conectate, în caz de necesitate, la echipamentul operatorilor. Semnalul ce urmează a fi interceptat se transmite în regim de timp real organului împuternicit care exercită activitatea operativă de investigații pentru înregistrarea și înscrierea convorbirilor și comunicărilor pe suport de hârtie.

Prin urmare, este evident faptul că „interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri” presupune nu doar interceptarea propriu zisă a convorbirilor, ci și înregistrarea acestora. Nici sub aspect logic nu este clar de ce nu s-ar admite înregistrarea convorbirilor interceptate din moment ce interceptarea convorbirilor este permisă. Este de neînțeles de ce ofițerul operativ căruia i s-a autorizat interceptarea are dreptul să intre în posesia unor convorbiri private și totodată nu are dreptul să le înregistreze. Continuând firul logic al modului de interpretare al Curții, ar însemna că ofițerii operativi în general nu au dreptul să înregistreze informația obținută în urma realizării oricăreia dintre măsurile investigativ-operative, dat fiind faptul că în titlurile acestora nu se stipulează termenul „înregistrare”.

Sub aspect istoric este de remarcat faptul că „Interceptarea convorbirilor telefonice” nu este o măsură nouă pentru teoria activității investigativ-operative și a practicii judiciare. Cercetătorii în domeniu menționează că de la apariția comunicației telefonice prin cablu⁴ a apărut și necesitatea organelor de poliție de a controla convorbirile telefonice și, deoarece la acel moment încă nu existau mijloace tehnice de înregistrare, rezultatele interceptării erau fixate pe suport de hârtie, prin stenografere, sau erau păstrate în memoria persoanelor care realizau această măsură. În Rusia țaristă, de exemplu, la fiecare stație telefonică era desemnată o persoană în atribuțiile

---

⁴ Începutul comunicației telefonice datează din anul 1876 prin inventarea aparatului telefonic de către Alexander Graham Bell (SUA). La 10 Martie 1876 — în orașul american Boston, a avut loc prima convorbire telefonică demonstrativă. Bell a rostit celebrele cuvinte care au rămas în istorie ca primele fraze comunicate într-o convorbire telefonică: “Mister Watson, come here! I want to see you!” (Domnule Watson, vino aici! Vreau sa te ved!)

căreia intra obligația de a ridica periodic receptorul telefonului și a asculta conversațiile⁵.

Odată cu dezvoltarea mijloacelor tehnice de înregistrare⁶ a apărut și posibilitatea de a fixa informația pe suport magnetic și a o păstra o perioadă lungă de timp în forma sa originală, păstrând în același timp nu numai conținutul literal al conversației, dar de asemenea, și fonul emoțional. Anume din acel moment, sfârșitul anilor - 30 începutul anilor - 40 ai secolului trecut, algoritmul de realizare a măsurii investigativ-operative „interceptarea convorbirilor telefonice” a însușit forma finală a conținutului, care nu a înregistrat modificări semnificative până în ultimele decenii.

Trebuie remarcat faptul că problemele legate de reglementarea juridică a interceptării convorbirilor telefonice erau soluționate exclusiv pe baza regulamentelor juridice departamentale, purtând un caracter închis (secret). Dreptul de a realiza această măsură îl aveau doar colaboratorii subdiviziunilor tehnico-operative ale KGB-ului URSS (RSSM), iar mai târziu și ale Ministerului Afacerilor Interne al URSS (RSSM). Și numai în anii 90 ai secolului trecut problemele reglementării juridice a interceptării convorbirilor telefonice și-au găsit soluționare în normele actelor legislative⁷.

Pentru prima dată la nivel legislativ, interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri a fost stipulată în Legea din 12 iunie 1990 adoptată de Sovietul Suprem al fostei URSS prin care s-au făcut modificări în Bazele procedurii penale ale URSS și a Republicilor Unionale (art.29, 351).

După aceasta, posibilitatea de ascultare a convorbirilor telefonice a fost stipulată în alin.(3) al art.14 din Legea privind „Organele securității de stat ale URSS”, adoptată în 1991; art.156/1 “Temeiurile pentru ascultarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri” Codul de procedură penală al RM din 1961 - introdus prin Legea RM din 4 august 1992; art.135 “Interceptarea comunicărilor” Cod de procedură penală al RM din 2003; alin.(2) pct.(1) lit.(c) art.6 “Interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri” Legea nr.45-XIII din 12 aprilie 1994 cu privire la Activitatea operativă de investigație-introdus prin Legea RM nr. 90-XV din 25.03.2004.

Analiza relatărilor istorice expuse mai sus demonstrează faptul că înregistrarea convorbirilor telefonice interceptate nu constituie o măsură separată ci este parte componentă a conținutului măsurii „Interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri”.

Aceiași concluzie rezultă și din punct de vedere al dreptului comparat. Legea Republicii Belarus cu privire la activitatea investigativ-operativă N 289-3 din 09.07.1999, de exemplu, prevede ca măsură operativă “Interceptarea convorbirilor telefonice” (art.11), iar în conținutul acesteia, descoperit în aceeași lege, este stipulat expres că: Interceptarea convorbirilor telefonice presupune interceptarea și fixarea informației acustice în formă de înregistrare magnetică transmisă prin rețeaua electronică de telefonie pentru soluționarea sarcinilor activității investigativ-operative

⁵ М. Паичеико, А. Колпакиди, *Уши Лубянки*, (<http://85.17.200.131/info/18920.html>)

⁶ Primul aparat de înregistrare și reproducere a sunetului a fost inventat de T.A.Edison. În anul 1898, în Danemarca, V. Pauls a inventat înregistrarea magnetică, iar în 1928 F.Pflaimer a inventat banda magnetică.

⁷ В. Бачила, «Оперативно-розыскное мероприятие “прослушивание телефонных переговоров” теория и практика», în *Судовы вестник*, N 4, 2008 г., с.49.

(art.2). Prevederi similare se conțin și în Legea Federației Ruse N 144 din 12 august 1995 cu privire la Activitatea investigativ-operativă, Legea Ucrainei №2135-XII din 18 februarie 1992 cu privire la Activitatea investigativ-operativă.

Revenind la inițiativa unor organe de a elimina din Legea nr.45 a măsurii discutate menționăm că nu ni se pare o idee reușită. Argumentul precum că interceptarea convorbirilor telefonice ar trebui realizată doar după pornirea urmăririi penale și doar în limitele acesteia nu este suficient de convingător. Potrivit acestei logici s-ar cuveni să ne întrebăm pentru ce mai e nevoie de instituția activității investigativ-operative dacă ofițerul de urmărire penală este în drept să realizeze în mare parte practic aceleași acțiuni – chestionarea, culegerea informației, urmărirea etc. Cum rămâne însă cu sarcinile activității investigativ-operative:

- relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea infracțiunilor, asigurarea compensării daunei cauzate de infracțiune;
- căutarea persoanelor dispărute fără urmă;
- colectarea de informații despre evenimentele sau acțiunile care pun în pericol securitatea de stat, militară, economică sau ecologică a Republicii Moldova.

Este adevărat faptul că nu există legi perfecte, precum nu este perfectă nici Legea nr.45, important este ca tendința spre perfecțiune să existe în permanență, iar modificările de lege ferenda să fie bine argumentate.

Desigur, observațiile Curții Europene a Drepturilor Omului făcute vizavi de interceptările convorbirilor telefonice în cauza Iordachi și alții vs. Moldova sunt importante și trebuie luate în calcul atunci când se fac propuneri de modificare a legii. Excluderea din Legea cu privire la activitatea operativă de investigație a măsurii „interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri”, după părerea noastră, nu este cea mai bună soluție. Problema trebuie soluționată dar nu înlăturată.

Într-adevăr, legea actuală cu privire la activitatea operativă de investigație nu conține suficiente garanții împotriva abuzurilor de interceptare a convorbirilor telefonice și a altor convorbiri ce ar putea avea loc din partea autorităților naționale și necesită a fi perfecționată în acest sens. Cu toate acestea, Curtea Europeană nu propune excluderea din lege a măsurii în cauză, ci recomandă stabilirea unor garanții care ar exclude posibilele abuzuri.

În concluzie, trebuie remarcat faptul că rolul aplicării tehnicilor speciale, inclusiv al interceptării convorbirilor telefonice, în cadrul activității investigativ-operative este extrem de mare, excluderea acestei măsuri din Legea RM nr.45 cu privire la activitatea operativă de investigații va genera cu siguranță mari dificultăți în ceea ce privește prevenirea și descoperirea la timp a infracțiunilor legate de traficul de persoane și în special de traficul de femei. Considerăm că scopurile activității investigativ-operative pot fi atinse numai datorită realizării măsurilor investigativ-operative în general și a interceptării convorbirilor telefonice și a altor convorbiri în mod special.